

Усова Ганна

КРИЗА МУЗИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ У ПОСТКОРОНАВІРУСНОМУ СВІТІ (МІЖ ТРАДИЦІЯМИ ТА ВІРТУАЛЬНОЮ РЕАЛЬНІСТЮ)

Коронавірус втрутився в наше життя несподівано і змінив його сильніше, ніж ми того хотіли. Однією з індустрій, що постраждала від нього особливо сильно, виявилася музична. Концерти скасовуються або відкладаються, релізи альбомів переносяться на більш пізні терміни, а фестивалі – традиційно літні і довгоочікувані заходи – переносяться відразу на наступний рік. Здається, що рятують онлайн-концерти і нові пісні, проте при найближчому розгляді це виявляється краплею в морі. У нашому огляді розбираємося, як саме пандемія вплинула на світову музику і чого варто чекати в майбутньому.

Музична індустрія – це не тільки артисти, яких ми бачимо на сцені або на екрані. Це мільйони людей «за кадром», більшість з яких в умовах пандемії залишилися без роботи. Наскільки трагічна така ситуація? Що артисти і діячі шоу-бізнесу роблять в умовах, що склалися? А може бути навіть є ті, кому ця катастрофа йде на користь?

В Україні, як і всюди в світі, значно впала культурна активність населення. Найбільші концертні компанії відмовилися від усіх найближчих мистецьких заходів та вистав, які були перенесені на невизначений термін. Багато музикантів і діячів національної культури залишилися без засобів до існування -це неоплачувані

відпустки за власний рахунок в тих організаціях, які втримаються на плаву, втрати робочих місць у незалежному секторі культури (незалежні театри, фестивалі і таке подібне).

Коронавірус змусив мільйони людей на різних континентах зупинитися, відмовитися від звичного життя і залишатися вдома протягом декількох місяців. Пандемічна пауза змусила фахівців до планування наступних шляхів виходу з кризи:

1. Розуміння важливості відродження музичної індустрії, як підтримки морального духу країни;

2. Розвиток інтерактивної, віртуальної взаємодії. Онлайн індустрія як доповнення до офлайнової. Онлайн-сервіси залишаться в нашому житті більшою мірою, ніж раніше;

3. Популяризація живого виконання. Долучення особистості до унікального світу традиційної культури;

4. Застосування інноваційних технологій: концерти голограм і роботів;

5. Використання популярності Тік-Ток, його впливу на суспільство;

6. Запобігання загрозі втратити творче покоління;

7. Створення зворотного зв'язку, щоб розуміти, наскільки ефективно діють заходи підтримки держави, робота з місцевими органами влади в кожному конкретному регіоні, які за рахунок своїх бюджетів уповноважені президентом вирішувати питання матеріальної підтримки засобів культури та мистецтва.

Зірвавши всі плани на фестивалі, конкурси та театральні постановки, пандемія сприяла розвитку механізмів дистрибуції музики. Цифрові сервіси та соціальні мережі вдало вписалися в обставини, що

склалися. Намагаючись пристосуватися до умов карантину, установи культури запускають нові онлайн-продукти, споживані через мережу Інтернет, шукаючи альтернативу живим виступам: напрацювання у формі записів відео-лекцій, концертів, майстер-класів. Віртуальна культура має ряд переваг, обумовлених зручністю і меншою ціною для користувачів. Тим часом віртуальна культура більш підходить для «мозаїчної свідомості», яка не забезпечує повноцінних ефектів присутності і причетності, у зв'язку з чим виникають сумніви в її здатності забезпечити культурне відтворення в сучасному суспільстві.

Очевидно, що у «посткоронавірусному» світі продовжиться стрімкий *розвиток інтерактивної, віртуальної взаємодії* у всіх сферах суспільного життя, не виключаючи культуру. Тим часом, для виховання підростаючого покоління, підтримки в суспільстві стійких культурних орієнтирів, на наш погляд, ніщо не замінить особистого знайомства з об'єктами культурно-історичної спадщини, носіями культури, представниками культурної сфери. Як мінімум, навколо них завжди утворюється певне суспільне середовище, їх оточує специфічна аура, що не передається по мережі.

Відомий діяч культури, директор Великого театру В. Урін, констатував неможливість замінити онлайн-трансляціями можливість глядачів прийти в театр і побачити постановку наживо. Найкраща сучасна техніка не зможе передати всі відтінки звучання голосу або реальних музичних інструментів симфонічного оркестру, або охопити масштаб та естетику балетної вистави.

Але карантинна пауза та стрімкий розвиток *віртуальної музичної культури* має бути вагомим стимулом для кожної людини, як особистості, долучитися до світу *традиційної культури*. Незворотні антропологічні наслідки карантину, швидше за все, будуть такі, що для багатьох онлайн-споживання культурних продуктів стане справою звичною. Таким чином, ситуація, що склалася з огляду на поширення коронавірусної пандемії, тягне за собою неминучі наслідки, стаючи каталізатором подальшої трансформації культурної сфери. Очевидно, що вона все більшою мірою буде йти в онлайн-режимному доступі, що пояснюється відносним зручністю, впливом сучасної моди, а також безпекою та малими витратами в умовах карантину .

В майбутньому зазнає змін й концертна діяльність артистів, які, здається, настали вже сьогодні. Це *використання голограм і роботів*. Поки голографічні «зірки» не отримали широкого розповсюдження. Перший сплеск інтересу згаснув і залишилися економічні розрахунки, які не мають масового тиражування технології, що можуть собі дозволити розкручені зірки, а вони вважають за краще виступати нехай не дуже часто, але як і раніше «живцем». Проте, ринок у цієї технології є. На думку Софії Соколової, згодом музичні трансляції та концерти голограм легендарних артистів в майбутньому будуть займати більше 10% світових зборів на концертах. Очевидно, знайдуть свою аудиторію і виступи футуристичних роботів, здатних грати на гітарі, барабанах і клавішних інструментах, танцювати і співати краще, ніж будь-яка людина.

З іншого боку, все вказує на те, що попит на виконання живої музики нікуди не подівся, і після скасування самоізоляції нас може чекати сплеск зголоднілих меломанів, що прагнуть компенсувати тривалу «концертну перерву». Популярність онлайн-виступів доводить, що людям як і раніше цікаво слухати живцем улюблених артистів.

Додатком номер один по скачуванням для iPhone в Україні став *TikTok* – ще рік тому соціальна мережа була лише на десятому місці. Вплив на музичну індустрію швидкозростаючої соціальної мережі, побудованої навколо вірусних роликів з обов'язковим зазначенням автора, що звучить за кадром композиції, вже носить майже системний характер і безперечно буде тільки зростати. Молодим і не дуже молодим музикантам залишається лише в терміновому порядку вивчати методику по веденню TikTok-акаунтів.

Нас чекає складний «перехідний» період, який, так чи інакше і хочемо ми того чи ні, запам'ятається надовго. Час для виконавської культури видався дійсно непростий. Втративши можливість проводити конкурси, фестивалі, виступи на великих майданчиках, музична індустрія тримається буквально з останніх сил. Всі її надії спрямовані на сезон літо-осінь 2021 року – якщо до того моменту пандемія не ослабить хватку, на додаток до багатьох вже закритих концертних майданчиків ми ризикуємо втратити й знакові музичні фестивалі, незалежні театри та видатних виконавців.

Робити якісь прогнози зараз складно. Ймовірно, восени вже з'явиться більш ясна картина, однак при цьому зберігається можливість спалаху нової хвилі пандемії через нестачу вакцин для населення. Все

залежить від «поведінки» вірусу та особистої свідомості кожного громадянина у бажанні захистити себе та інших. У будь-якому випадку в найближчі місяці про живі концерти, швидше за все, доведеться забути або вони відбудуться не без втрат: у скороченому вигляді та з дотриманням всіх карантинних норм.

Багатьох артистів рік без концертів підштовхнув до випуску нового матеріалу, а ті ж електронні сервіси додатково скоротили шлях від творення до запису хітів. Перехід в онлайн змушує музику ставати більш яскравою, хітовою, провокаційною – але одночасно з цим і більш поверхневою, здатною утримувати увагу слухача лише нетривалий час. Зрозуміло одне: відповідь на питання «Чи став 2020 роком, який убив музику?» – все-таки негативний.

Чи стане бюджетна підтримка культури рятівним колом для України, як це саме відбувається в багатьох країнах Євросоюзу? З огляду на вже оприлюднені плани Міністерства фінансів різко скоротити асигнування на культуру, відмова держави фінансувати її взагалі – це технічно неможливо. Але наразі є розуміння, що заклади культури під ударом банкрутства або повного знищення, а тому потрібні швидкі кроки з переформатування державних коштів на компенсацію та їх підтримку. Інакше із завершенням епідемії ми опинимося десь на рівні початку 2000-х – з точки зору розвитку музичної культури та людства.

Але ще гірше, що виникає загроза **втрати творчого покоління**. Виходячи з того, що всі мають працювати, використовувати будь-які доступні можливості заробітку, щоб в умовах пандемії утримувати свої родини, звичайно виникає необхідність економії коштів

саме за рахунок культури. Якщо деякі театри раніше не могли похвалитися високою глядацької активністю, то зараз і в подальшому ризикують і зовсім залишитися незатребуваними.

Але те, що концерти повернуться, – це точно. Вони вже почали повертатися. Всі підстави для обережного оптимізму є. Відповідно, частка доходів від таких продуктів в загальній виручці установ культури буде неухильно зростати. Тим часом, сприяючи розвитку передових інструментів дистанційного споживання культурних продуктів, слід шукати розумний баланс між ними і підтримкою традиційних форм (і установ) музичної сфери, для того щоб забезпечити культурне відтворення в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кабінет Міністрів. Про затвердження плану заходів щодо реалізації концепції реформи фінансування системи забезпечення населення культурними послугами. Від 5 січня 2021 р. № 1-р. К. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Великий театр щодня втрачає 9 млн. Рублів виручки через простій. – URL: <https://www.vedomosti.ru/media/news/2020/04/09/827592-bolshoi-teatr>.
3. Яку музику ми будемо слухати у майбутньому. – URL: <http://2035.media/2017/10/06/music-future>.
4. Тенор Петро Бечала: Як жити далі оперним співакам. – URL: <https://rg.ru/2020/06/20/tenor-petr-bechala-kak-zhit-dalshe-opernym-pevcam.html>.
5. Нассім Талеб – РБК: «Я бачу загрозу серйозніше пандемії». – URL:

<https://pro.rbc.ru/demo/5e998c119a7947697d5cb9d9//> (дата звернення: 24.04.2020).

6. Кузьмінов Я. Вірусна революція: як пандемія змінить наш світ. – URL: <https://www.rbc.ru/opinions/society/27/03/2020/5e7cd7799a79471ed230b774>.

4. Коронавірусна пауза: як зміниться культура після пандемії. – URL: <https://www.mk.ru/social/2020/04/10/>.